7507

REJESTR DOTYCZY: Nr. rejestracyjny

GIERGIELEWICZ Mieczysław .....

z d. .....

s/c ..... i .....

z d. .....

ur. 1901 w .....

kraj: .....

zm. 13.5.1983 w New Haven, Conn.

kraj: USA

pochowany .....

Dane personalne

Dr. polonista, autor prac naukowych

Źródła i bibliografia

Dziennik Polski 11.6.1983 - nekrolog

R.P. 11.VI.83

Ś. † P.

dr Mieczysław Giergielewicz

(1901—1983)

zmarł 13 maja w New Haven, Connecticut.

Był wybitnym uczonym, polonistą i zasłużonym działaczem kultury w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w firmie wydawniczej Gebethner i Wolff oraz w londyńskim Ministerstwie Oświaty. Autor cennych prac naukowych. Wykładał na Uniwersytecie Polskim na Obczyźnie w Anglii, a w Stanach Zjednoczonych — w Alliance College i na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley. Od 1959 roku był profesorem języków i literatur słowiańskich na Uniwersytecie Pensylwańskim w Filadelfii. Długoletni członek Zarządu Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce i redakcji „The Polish Review".

Cześć Jego pamięci!

ZARZĄD I CZŁONKOWIE
POLSKIEGO INSTYTUTU NAUKOWEGO
W AMERYCE

2522

Źródła i bibliografia:

Na umieszczenie noty biogr. w R.P.50 nie zareagował pozytywnie wypisując tylko nazwisko Rok ur. i zawod.

"Ostatnie Wiadomosci , dod. tyg. maj 19

PAMIĘTNIK LITERACKI
TOM VII 1983

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

W maju br, zmarł w Filadelfii długoletni członek naszego Związku, prof. Mieczysław Giergielewicz.

Urodzony 20 listopada 1901 roku w Łęczycy, studiował polonistykę i doktoryzował się na Uniwersytecie Warszawskim w roku 1930. Praca doktorska, *Maurycy Gosłowski, żołnierz-poeta,* **była jego pierwszą książką. Wydał ich później dwadzieścia, z których najważniejsze ukazały isę już po wojnie, na emigracji:** *Drogi Mickiewicza* **(Londyn, 1945),** *Rym i wiersz* **(Londyn, 1957),** *Henryk Sienkiewicz* **(Nowy York, 1969). W roku 1953 otrzymał nagrodę pisarską Polskich Oddziałów Wartowniczych w Niemczech. W latach pięćdziesiątych był członkiem jury Nagrody SPK. Od roku 1959 do 1970 był profesorem uniwersytetu w Filadelfii, gdzie wykładał historię polskiej literatury, teorię wersyfikacji i komparatystykę. Związek nasz poniósł wielką stratę.**

Przeznaczone tylko dla adresata
To be filled only by the adressee

Messrs TAURUS /Publishers & Distributors/ Ltd.,
Editorial Office: 95, Black Lion Lane, London W.6.

Dane biograficzne do umieszczenia w ROCZNIKU POLONII na rok 1950 :

NAZWISKO GIERGIELEKICZ ..... ROK URODZENIA 1901 .....

PEŁNE IMIĘ /ona/ MIECZYSŁAW ..... ZAWÓD NAUCZYCIEL .....

TYTUŁY NAUKOWE wzg. WYKSZTAŁCENIE /Uczelnia/ DR UNIW. WARSZ. .....

.....

WAŻNIEJSZE STANOWISKA ZAJMOWANE W ŻYCIU POLITYCZNYM, PUBLICZNYM, SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM itp /z podaniem dat - lata/ .....

.....

.....

ODZNACZENIA:
polskie /najwyższe z posiadanych/ .....

oboe .....

OBECNY ADRES ... 81, EDITH RD, LONDON, W.14. ...

Równocześnie wpłacam jako przedpłatę za egzemplarz specjalny ROCZNIKA POLONII na rok 1950 Ber zobowiązań.

sh 25/- /w U.S.A. $ 5.00/

który otrzymam po jego ukazaniu się bez żadnych dopłat za opakowanie i przesyłkę.

Zgadzam się na zamieszczenie mego nazwiska i stanowiska w wykazie cudzoziemskich i polskich subskrybentów wydania specjalnego ROCZNIKA POLONII 1950.

Data 13.10.49 .....

podpis

U W A G A:
Wydawca "TAURUS /Publishers & Distributors/Ltd" zastrzega sobie prawo wprowadzenia odpowiednich skrótów w nadesłanej biografii, której całość nie może przekraczać 35 słów. Biografia zamieszczona zostanie tylko w razie nadesłania przedpłaty za egzemplarz specjalny ROCZNIKA POLONII 1950.

PTNO ROCZNIK XXVI 1982-83

ŚP.PROF.DR MIECZYSŁAW GIERGIELEWICZ
(1901 - 1983)

W kartotekach Polskiego Uniwersytetu w Londynie oraz Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie odnotowano nazwisko śp.prof.dr Mieczysława Giergielewicza wśród tych,którzy "odeszli na zawsze".Żal po odejściu Kolegi i zrozumiały smutek towarzyszący pożegnaniu kogoś bliskiego łagodzi jedynie fakt,że "nie cały umarł"(non omnis moriar), że należał do tych odchodzących,którzy pozostawiają po sobie trwałe dziedzictwo w postaci nie milknącego słowa.Mieczysław Giergielewicz pozostawił po sobie wiele prac naukowych wprowadzających czytelników w świat myśli ludzkiej i ludzkich uczuć zamkniętych w literaturze.Mieczysław Giergielewicz był profesorem historii literatury polskiej na Polskim Uniwersytecie w Londynie,a później profesorem literatur słowiańskich na Uniwersytecie Pennsylwańskim w Filadelfii.Dzieje jego działalności pisarskiej,pedagogicznej,kulturalnej i społecznej można podzielić na trzy okresy: międzywojenny w Polsce,londyński i filadelfijski.

Profesor Giergielewicz nie ma szczegółowego zestawienia bibliograficznego(1).W aktach Polskiego Towarzystwa Naukowego i Polskiego Uniwersytetu w Londynie zachowały się niektóre materiały bio-bibliograficzne sięgające po 1971 rok.Nie przekraczają tego roku informacje o życiu i twórczości Odeszłego zawarte w "Słowniku Współczesnych Pisarzy Polskich" pod redakcją Jadwigi Czachowskiej (Bibliografia Literatury Polskiej - Nowy Korbut,seria 11,Warszawa 1977),ani też w amerykańskim wydawnictwie "Contemporary Authors"(Detroit,The Book Tower,1971).Tylko o rok dalej sięga "Dictionary of International Biography"(London).Jedynie "Pamiętnik Literacki"(t.III,Londyn,1980) daje jedną więcej pozycję bibliograficzną z 1179 roku. Na podstawie jednak materiału dotychczas zestawionego,można zaryzykować z grubsza obraz życia i twórczości Profesora.

Okres międzywojenny

Mieczysław Giergielewicz (pseud.i krypt.:Jan Czarkowski,F.B.,Feliks Bielski,M.G.) urodził się 20 listopada 1901 roku w Łęczycy.Syn Juliana i Zenobii Bielskiej. Kształcił się w Miechowie (szkoła powszechna),a potem kolejno w Łodzi,Warszawie,Bobrujsku i znów w Warszawie,gdzie uzyskał maturę w 1919 roku.W 1920 roku służył w Wojsku Polskim,a następnie studiował polonistykę i historię na Uniwersytecie Warszawskim,gdzie słuchał wykładów prof.Józefa Ujejskiego.Doktoryzował się na podstawie pracy "Maurycy Gosławski żołnierz-poeta".Było to nie opublikowane opracowanie monograficzne,które później stało się podstawą do opublikowania dwóch artykułów (2).Jeszcze podczas studiów

uniwersyteckich w latach 1923-1931 pracował jako nauczyciel gimnazjalny (Milanówek,Skierniewice,Żyrardów,Warszawa),w latach zaś 1932-38 był wizytatorem szkół Okręgu Warszaskiego, zasiadał ponadto w Komisji Oceny ksiażek w Ministerstwie WRiOP (od 1934 r.),w Radzie Szkolnej m.Warszawy,w Światowym Związku Polaków z Zagranicy i in.W latach 1938-39 był kierownikiem wydawniczej firmy Gebethnera i Wolffa oraz współredaktorem Kulturalno-Oświatowego Działu Polskiej Agencji Telegraficznej w Warszawie.

W okresie tym - tak bogatym w różnorodną działalność - opublikował szkic literacki o Maurycym Gosławskim jako krytyku literackim (Ruch Literacki,1930,nr 4),który stał się debiutem późniejszym licznych naukowych rozpraw i esejów. Z innych szkiców opublikowanych w tym okresie należy wymienić parę mniejszej wagi (O nowej ortografii,O Teatrze Szkolnym) oraz szereg artykułów: o Adamie Asnyku (Ruch Literacki nr 9,1931),o "Assuncie" Norwida (Droga,nr 11,1932),o "Das literarische Kunstwerk"Ingardena (Pamiętnik Literacki,1932), o szkicach z zakresu teorii literatury Stefanii Skwarczyńskiej (Ruch Literacki nr 7,1933),o"Problemach wersyfikacji polskiej" Henryka Życzyńskiego (Polonista,z.6,1934) i in.

Okres londyński

W czasie 2-iej wojny światowej Mieczysław Giergielewicz służył w Wojsku Polskim we Francji,a później w Samodzielnej Brygadzie Spadochronowej w Szkocji,m.in. jako wykładowca i Kierownik Kursów dla Oficerów Oświatowych.W roku 1944 został powołany do Ministerstwa Oświaty w Londynie,gdzie organizował Wyższy Kurs Nauczycielski,Kurs dla Nauczycieli Języka Angielskiego,Kurs dla Tłumaczy itp.W latach 1946-47 był zastępcą kierownika Działu Oświaty Interim Trasury Committee for Polish Question oraz redagował "Refugee News" z ramienia YMCA.Następnie był członkiem polsko-brytyjskiego Komitetu dla Spraw Oświaty Polaków w WBrytanii aż do 1957 roku.Od 1947 roku był równocześnie wicedyrektorem Polskiej YMCA w Londynie,redaktorem "Poradnika Kulturalno-Oświatowego"(1947-1957) oraz brał udział w różnych organizacjach kulturalnych, społecznych i naukowych (3).Od 1952 był wykładowcą literatury polskiej na PUNO,gdzie habilitował się,a potem został mianowany profesorem historii literatury polskiej.W roku 1957 opuścił Anglię,aby kontynuować wykłady tym razem w Stanach Zjednoczonych.Okres ten - poza "Pamiętnikiem Bobrujskim" (Londyn,1945,o charakterze raczej literackim - przyniósł szereg prac prac historyczno-literackich o nie przeciętnym znaczeniu naukowym.Do nich należą "Drogi Mickiewicza"(Londyn, 1945),"Elementy prawa u Słowackiego"(Juliusz Słowacki 1809-1849,Londyn,1951),"Zarys dziejów kultury polskiej w latach 1918-1953"(Londyn,1953),"Kierunki i prądy doby pozytywizmu" (Londyn,1954),"Obraz twórczości poetyckiej Mickiewicza"(Lon-

dyn,1956),"Rym i wiersz"(Londyn,1957) i in.(4).

Okres filadelfijski

W roku 1957 Mieczysław Giergielewicz rozpoczął wykłady w Alliance College w Cambridge Springs,a następnie na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkelay.W roku 1959 został profesorem literatur słowiańskich na Uniwersytecie Pennsylwańskim w Filadelfii,gdzie wykładał aż do czasu przejścia na emeryturę i tam tez zmarł,pozostawiając żonę Ewę (z Telichowskich) i córkę Krystynę.

Prof.Giergielewicz publikuje w tym okresie szereg prac nie tylko na temat literatury polskiej;zainteresowanie jego szły w kierunku studiów porównawczych w ramach slawistyki, ze skłonnością do badań stylistycznych i wersyfikacyjnych. W zakresie tych ostatnich pozostawił kilka cennych prac w języku polskim i angielskim,wymienionych niżej.Zakotwiczony na drugiej półkuli naszego globu,nie tracił kontaktów z Londynem,szczególnie z polskim Uniwersytetem,dla którego m.in. przeprowadzał egzaminy studentów zaocznych,znajdujących się w USA,oceniał prace i pozostawał w trwałym kontakcie z ówczesnym rektorem PUNO,prof.Tadeuszem Sulimirskim.

W tym czasie powstała dalsza praca o Mickiewiczu (Gastronomia Mickiewicza i jej rodowód literacki,Londyn 1958), o Puszkinie (Pokusy cesarskie,Londyn,1961),o Puszkinie i Krasińskim (Two Slavic Poets at the Czar's Court,w "Studies in Russian and Polish Literature",Gravenhage,1962),"Oświecenie polskie"(Literatura polska od czasów najdawniejszych do 1939, Londyn,1961),"Norwidowska Modlitwa Mojżesza"(Norwid żywy, Londyn,1962),"Shevchenko and World Literature"(Ukrainien Studies,Philadelphia,1962),"Echoes of the Polish January Rising in Punch"(The Polish Review,New York,1963),"Prus and Goncharow"(American Contribution to the Fifth International Congress of Slavists,Hague,1963),"Twórczość poetycka"(Literatura Polska na Obczyźnie,1940-60,t.I,Londyn 1964),"Zygmunt Krasiński,Romantic Universalist:an International Tribute" (N.Y.1964,ed.by W.Lednicki),"Z dziejów sławy Sienkiewicza w Ameryce"(Sienkiewicz Żywy,Londyn,1967),"O Tadeuszu Sułkowskim"(Londyn,1967) i także "Droga poetycka Tadeusza Sułkowskiego"(Wiadomości,Londyn,1956),"Introduction to Polish Versification"(University of Pennsylvania,1968),"Henryk Sienkiewicz"(N.Y.,Twayne,1968),"Americana of Bolesław Prus"(Studies in Polish Civilization,N.Y.1971),"A.A.Jakubowski and his Remembrances of Polish Exil"(The Polish Review,1971), o Mickiewiczu (Kultura,Paryż,nr 3/282,1971),o Grydzewskim (Książka zbiorowa o Grydzewskim,Londyn,1971),"Nieznana karta z Bruno Jasieńskiego biografii"(Wiadomości nr 26-1317, Londyn,1971),"Aleksander Janta - przestroga dla wnuków" (Tydzień Polski,Londyn,1971), o zapleczu nagrody Nobla Sienkiewicza (Tydzień Polski,Londyn,1971),"Osiągnięcia Marii Dłuskiej w poetyce"(Tydzień Polski,Londyn,1971),"Wacław Lednicki w Kalifornii"(Tydzień Polski,1971),"Szlachetny spór o jagódki"(Ruch Literacki,nr6,1971,Kraków),"History of Polish Civilization and Culture"(Columbia University Press, N.Y.,1979).

Wskazania na przyszłość

Już ten (nie kompletny) zarys twórczości pisarskiej Mieczysława Giergielewicza wskazuje na szeroki zakres jego zainteresowań naukowych i - jak na warunki emigracyjne- na stosunkowo liczny zestaw prac opublikowanych.Pominęliśmy tutaj jego publikacje edytorskie,prawie wszystkie zaopatrzone w posłowie objaśniające (C.Norwid,"Laur Dojrzały", J.Słowacki,"Poematy","Balladyna","Wiersze wybrane";A.Malczewski,"Maria" i in.(Nie wiemy co pozostało w rękopisach, chociaż wiemy,że zamierzał opublikować "Zarys teorii form", "Piśmiennictwo doby Stanisława Augusta"(jako skrypt był wydany przez PUNO),o samoobronie wieszczów,o Słowackim w Londynie,o interpretacji artystycznej(estetyka wykonania publicznego),a więc zapewne gdzieś są złożone rękopisy,o które należałoby zadbać.Interesująca postać działacza społecznego,kulturalnego i naukowego,w pełnym tego słowa znaczeniu,powinna uzyskać opracowanie monograficzne.Wśród zasłużonych twórców kultury i nauki polskiej na obczyźnie,postać Mieczysława Giergielewicza będzie zajmowała bezsprzecznie jedno z pierwszych miejsc.Polskie Towarzystwo Naukowe i Polski Uniwersytet w Londynie żegnają z żalem ale i z dumą Kolegę dobrze zasłużonego sprawie polskiej.

Józef Bujnowski

Przypisy:

1.Dzięki uprzejmości Biblioteki Polskiej w Londynie, uzyskałem kilka pozycji bibliograficznych nie figurujących gdzie indziej.Do nich należą: "Studia i spotkania literackie"(PIW,Warszawa,1983),"Polish Exile Poetry"(N.Y.,19 3).

2."Maurycy Gosławski jako krytyk literacki"(Ruch Literacki,1930,nr 4) oraz "Poeta Podola"(na marginesie twórczości M.Gosławskiego,w Księdze Referatów Zjazdu Naukowego im.Ignacego Krasickiego we Lwowie w 1936 r.).

3.m.in. Rada Szkoły Nauk Polit.i Społecz.,Komitet Kulturalno-Oświatowy w Londynie,Zrzeszenie Nauczycieli Polaków w W.Brytanii,redaktor "Wiadomości Nauczycielskich" (1946-51).

4.Praca ta stała się punktem wyjścia do późniejszego "Introduction to Polish Versification"(Philadelphia,1970, University of Pennsylvania Press).

- - -

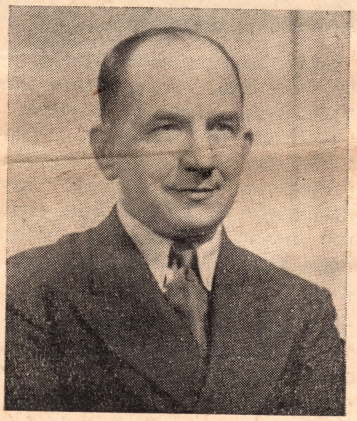
„Ostatnie Wiadomości" Dod. tygodniowy Nr. 21

KRONIKA

NOWY DOCENT POLONISTYKI

Na wydziale humanistycznym Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie odbyła się w dniu 15 kwietnia już czwarta z kolei habilitacja. Po dr **Józefie Jasnowskim** (historia—r. 1952), dr **Ignacym Wieniawskim** (filologia klasyczna — r. 1953), dr **Walerianie Kwiatkowskim** (językoznawstwo r. 1954) docentem literatury polskiej został dr **Mieczysław Giergielewicz**.

* * *

Nowy docent urodził się w Łęczycy, studia uniwersyteckie odbywał na uniwersytecie warszawskim uzyskując doktorat na podstawie pracy o żołnierzu-poecie Maurycym Gosławskim. Po ukończeniu studiów był nauczycielem a następnie wizytatorem szkół średnich oraz przewodniczącym Komisji Oceny Książek w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W latach 1938 i 1939 pracował również jako kierownik wydawniczy znanej firmy Gebethner i Wolff w Warszawie.

Praca zawodowa i naukowa nie wyczerpywała wszystkich zainteresowań d-ra Giergielewicza, był on również czynny w organizacjach społecznych, szczególnie w Światowym Związku Polaków zza Granicy („Światpol").

W czasie wojny dr Giergielewicz, mający już za sobą ochotniczą służbę w r. 1920, służył w 1 Brygadzie Spadochronowej skąd w r. 1944 został powołany do Ministerstwa Oświaty. Pracując na nowym stanowisku zorganizował m in. kurs dla nauczycieli Anglików zamierzających pracować w Polsce oraz kurs dla tłumaczy, wykładał na wyższych kursach nauczycielskich. Później był wykładowcą w Instytucie Polskim w Londynie, Szkole Nauk Politycznych i Społecznych (wykład o osiągnięciach Polski w dziedzinie kultury w okresie dwudziestolecia niepodległości jest w programie pogadanek ogólnokształcących O.W.) i w Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie.

Na obczyźnie dr Giergielewicz na-

znanej firmy Gebethner i Wolff w Warszawie.

Praca zawodowa i naukowa nie wyczerpywała wszystkich zainteresowań d-ra Giergielewicza, był on również czynny w organizacjach społecznych, szczególnie w Światowym Związku Polaków zza Granicy („Światpol").

W czasie wojny dr Giergielewicz, mający już za sobą ochotniczą służbę w r. 1920, służył w 1 Brygadzie Spadochronowej skąd w r. 1944 został powołany do Ministerstwa Oświaty. Pracując na nowym stanowisku zorganizował m in. kurs dla nauczycieli Anglików zamierzających pracować w Polsce oraz kurs dla tłumaczy, wykładał na wyższych kursach nauczycielskich. Później był wykładowcą w Instytucie Polskim w Londynie, Szkole Nauk Politycznych i Społecznych (wykład o osiągnięciach Polski w dziedzinie kultury w okresie dwudziestolecia niepodległości jest w programie pogadanek ogólnokształcących O.W.) i w Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie.

Na obczyźnie dr Giergielewicz nawiązał ponownie kontakt ze „Światpolem" i był redaktorem wydawnictw arcydzieł literatury polskiej (Słowacki, Malczewski, Norwid), które opatrywał doskonałymi wstępami i komentarzami. Pracował również w innych organizacjach społecznych i oświatowych: w Zrzeszeniu Nauczycielstwa Polskiego za Granicą, Funduszu Oświaty Polskiej na Obczyźnie, Polskiej Y.M.C.A. W uznaniu jego zasług dla organizacji Zrzeszenie Nauczycielstwa Polskiego za Granicą obdarzyło go godnością honorowego prezesa.

* * *

Dr Giergielewicz ogłosił kilkadziesiąt prac z zakresu historii i teorii literatury oraz wiedzy pedagogicznej m. in. **„Estetyka francuska w latach 1920-1930"**, **„Psychoanaliza w badaniach literackich"**, **„Koloryt lokalny w poezji romantycznej"**, **„Drogi Mickiewicza"**, (popularne dzieło o życiu i twórczości poety). Praca habilitacyjna dotyczyła teorii literatury; jej tytuł: **„Współbrzmienie polskie, tradycja i teoria"**.

Zgodnie z polską tradycją uniwersytecką po kollokwium habilitacyjnym nowy docent wygłosił wykład publiczny, który ściągnął do sali sztandarowej Instytutu gen. Sikorskiego w Londynie profesorów i docentów wydziału humanistycznego oraz liczne grono przyjaciół i kolegów prelegenta. Zebraniu przewodniczył prof. dr **Tadeusz Sulimirski**, dziekan wydziału.

Tematem wykładu była symbolika III części „Dziadów" Mickiewicza.

H.D.